

ЦЕННОСТИТЕ НА ЛИЧНОСТТА ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ФУНКЦИОНАЛНАТА ТЕОРИЯ: ИЗСЛЕДВАНЕ В БЪЛГАРИЯ

¹ Ергюл Таир, Валдиной Гоувей, Калина Попова

¹ *Институт за изследване на населението и човека при БАН*

¹ *ergyuul_tair@yahoo.com*

Резюме. *Целта на настоящата работа предполага събиране на емпирични доказателства за стабилността на функционалната теория за ценностите в българска извадка, проверка на структурата и съдържанието на модела, както и психометричните характеристики на въпросника за измерване на базисните ценности. В същото време ще се проследят ценностните ориентации в зависимост от пола, възрастта и етническия произход на изследваните лица. Резултатите получени чрез конфирматорен факторен анализ и многомерно скалиране в извадка от 458 лица предоставят подкрепа за теоретичния модел, основаващ се на две широко приети функции: ценностите като насочващи поведението (личностни, централни и социални цели) и като средство за изразяване на потребностите (оцеляване и развитие). Въпреки по-ясното диференциране на дименсията личностни, централни и социални цели, отколкото дименсията оцеляване – развитие, данните съответстват добре на модела, като се обособяват шест базисни ценности (субфункции): стимулация, себеутвърждаване, съществуване, взаимоотношения, надличностни и нормативни ценности. Психометричните характеристики на въпросника за базисни ценности са приемливи за целите на изследването. Установяват се значими различия в основните ценности в зависимост от пола, възрастта и етническия произход на изследваните лица, като юношите в сравнение с по-възрастните оценяват по-високо стимулация, съществуване, себеутвърждаване и нормативни ценности, като е налице и джендър ефект. Етническият произход води до различия в оценките на стимулация и нормативни ценности.*

Ключови думи: България; функционална теория; структура на ценностите; съдържание на ценностите; етнически; възрастови и полови различия.
